

Long lines, long rods...

TEXT, FOTO, AKVARELL: LARS SUNDSTRÖM

The Wizard from Ness, trollkarlen från Ness, skotten Alexander Grant spey-kastade 60 meter och rollade ännu längre – utan att skjuta lina – på sin tid. Lars Sundström relaterar här redskap och tekniker från förrförra sekelskiftet med dagens moderna utrustning och trendrätta kasttekniker.

NETHYBRIDGE, bron över River Nethy, ligger något stenkast från den berömda laxälven Spey, i de skotska högländerna mitt mellan Aviemore och Grantown. Den stora vackra stenbyggnaden som markerar byns centrum är hotellet som vittnar om turismens betydelse för ortens uppkomst, redan i den Viktorianska eran. Strax bortom golfbanan, där i kanten av Abernethy Forest som bildar kontur mot de mäktiga Cairngorm Mountains, där i skogen ligger Dorback Road. Följer man vägen några hundra meter kommer man till en gammal kvarnbyggnad som byggts om till en förtjusande bostad, och på tomten ligger ett större garagehus. Vid sidan om den nästan alltid öppna dörren in till garaget står det Clan Fishing Rods Ltd. med den kungliga plymen, *the Crest of the Prince of Wales*, intill. Pampigt!

Innanför dörren har ägaren, Harry Jamieson, sin verkstad. Han har byggt och utvecklat flugspön de senaste 50 åren. Efter en olycklig sjukdom i tonåren fick Harry en bestående hjärtskada som begränsade hans möjligheter till olika yrkesval. Som femtonåring lämnade han skolan och fick börja bygga fiskespön hos Trossachs Rod Building Company. På den vägen är han fortsatt, även om ett brinnande intresse för skidåkning gjorde honom till skidinstruktör under en tid i livet, och förde honom samman med hustrun, en skönhet från Schweiz, vid namn Christiane.

Med erfarenhet från spöbyggandets olika epoker, med material som kolfiber, har Harry utvecklat en filosofi som är allt annat än i dag. Tvärtom får man söka sig tillbaks till förra sekelskiftet, nittonhundralets början, och en viss Alexander Grant i Inverness, för att finna ursprunget. Vid uppvisningar i London, på Themsen, utförde Alexander spey-kast i längder om nära 60 meter (65 yards på River Ness, år 1896), med redskap typiska för tidigt nittonhundratalet! Han ska vid tillfälle visat roll- eller

Long lines, long rods...

switchkast på längder bort emot 70 meter. Inte förrän nu, för något år sedan, är det som Gordon Armstrong, från Team Carron vid River Spey i Skottland, kastat liknande längder, väl hundra år senare. Innan honom var Scott MacKenzie, från River Ness, den främste under många år, tre gånger World Spey Casting Champion.

Ändå är det denne Alexander Grant som ständigt återkommer i allt som har med speykast att göra. Inte bara spöbyggare, som Harry (Clan) och Nobuo Nodera (Daiwa och CND), utan även författare och castingauktorer som Peter Anderson (Paraflex) och Scott McKenzie (Daiwa, Bruce and Walker och numera sina egna spön), de bortgångna Haugh Falkus (Bruce & Walker), Jim Lowe (Daiwa) och Captain T.L. Edwards samt många fler har denne Alexander Grant som sin profet. Och detta med all rätt!

Under några år på 30-talet korresponderade Captain Edwards, författare till boken *The Anglers Cast*, och Alexander, i ämnet distanskast. I ett brev daterat 23:e augusti 1933 skriver Alexander till Captain Edwards:

On the evening before I gave these exhibitions I met by appointment the Angling Editors of several of the London papers in the office of the Fishing Gazette with the late Mr. R. B. Marston at their head, whose qualifications throughout the Angling world cannot be gainsaid. I was there interrogated regarding my rod, its peculiarities, power and so forth. After answering a series of questions and also putting questions, I asked these gentlemen :-What has been the longest recorded cast ever made? Mr. Marston replied: - 49 yards, 1 foot. I then pointed out that the rod, to cast that length in a practical fishing manner, should have a lifting power of 20 yards more. Mr. Marston then said: - That would be 70 yards. Do you mean to say that you can cast 70 yards? I answered: - I mean to say that, if I cast practically 49 yards, 1 ft. I shall certainly lift and throw 20 yards more. On the following day this was the first test and it was tried on the grass. My line was run out to the rear and then cast overhead and measured 74 yards. I asked if someone would go to the end of the line and to see how taut they should find it and when pulled it only stretched 6 inches. An onlooker remarked that I must have something electrical going through the rod and line and to this I replied that I had and that it was for him to find it out ...

Ett vackert laxspö utan metallholkar. »Spliced« är begreppet som innebär att man lägger spödelarnas snedskurna ytor mot varandra och säkrar fogarna med t ex eltejp (förr i tiden med läderremmar). Används av vissa än i dag som menar att »spliced joints« ger spöklingan mer följsam aktion.

Alexander Grant var en stor innovatör och han utvecklade mängder med tekniker och utrustning i relation till speykastning. Bäst beskrivs detta i boken *Fine & Far Off* som skrevs av pseudonymen Jock Scott och publicerades 1952. Alexanders kastning innehöll aldrig momentet att skjuta lina (jämför Scandinavian Style). Hans hela filosofi handlade om att med ett minimum av ansträngning förflytta flugan till fiskbart läge. De linor han experimenterade med var kontinuerligt taperade silkeslinor, så kallat *squareplated*, i längder upp mot 60 meter.

De greenheart-spön han byggde fick namnet *Grants Vibration* eftersom han hade en föreställning om att spöet hade en inneboende ton eller vibration som skulle harmoniera med vad han kunde höra när han jämförde spöets resonans med en "stängaffel"! Spöna är i dag väldigt eftersökta och kastar fortfarande helt gudomligt. Harry Jamieson disponerar några i sin samling.

Harry Jamieson är nog den siste spöbyggaren som tillverkar spliced greenheart-spön på kommersiella villkor. För detta får han äran att tillägna sig *the Crest of the Prince of Wales*! I en mer eller mindre rak tradition från *the wizard of the Ness* (Alex Grant) har Harry tillägnat sig den kunskap som möjliggör att konstruera några av de främsta kastverktyg för speykastning som någonsin sett dagens ljus! I en artikel, *long term test - Clan Rod's 17-footer*, i *Trout & Salmon* från år 2004, skriver Scott McKenzie: - *But do not be fooled by its suppleness. It has huge reserves of power. On the forward cast there is no sudden surge of power as the whole rod works and delivers. In fact I found that it is just starting to come into its own and reach its potential when one has 40 yards of line out. It is very much a big-river rod, delivering 45 yards of either floating or sinking line with ease.*

Efter att ägnat större delen av mitt snart 60-åriga laxfiskarliv åt att lära och utveckla förmågan att göra ett "fulländat speykast", efter att ha mött flera av nämnda legender inom spey-kastningen och lärt tekniker från dem, vågar jag påstå att spey-kastning är en högtstående konstform vida skild från avarter som *Casting Scandinavian Style* etc.

Jag minns för ett par år sedan då jag fiskade i Kalix älv tillsammans med min sambo, Birgitta. Bakom oss kommer ett par ynglingar och plaskar och väsnas och viftar med sina spön som gräddvispar i luften. De fiskar *the Scandinavian Style*. Den förste uppträdde lite stolt och malligt för sin superdyra utrustning av bästa prestigemärke. Alla komponenter var som hämtade från reklamsidorna i våra tidskrifter - av bästa märke och närmast en garanti för ett framgångsrikt

fiske? Han som kom lite efter hade inte riktigt haft så mycket pengar att spendera på sin utrustning och lite skamset ursäktade han sin utrustning med att den var begagnad och köpt på bensinmacken i byn. Med erfarna ögon granskade jag bägges utrustning, med iakttagen teknik hos dem båda i åtanke.

Prylarna från bensinmacken såg jag var ett 16-fot Black Shadow-spö. Bägge hade linor för klumpkastning och praktiserade klumpkastares teknik. Jag är generös om jag säger att de kom ca 30 meter ut i Kalixälven som, nedanför Jockfall, är minst ett par hundra meter bred. Jag bad att få låna prylarna från macken. Monterade på rulle och lina från Birgittas spö. Gjorde ett enkelt speykast på cirka 50 meter, och förklarade för den sorgsne ägaren till spöet att det var dags att muntra upp sig lite, skaffa en riktig spey-lina och lära sig kasttekniken. Fisket skulle komma att bli oändligt mer tillfredsställande med den utrustningen i en gigantisk norrlandsälv, när man når ut till fisken! De dyra prylarna från den angloamerikanska finkulturen var inte mycket att göra åt, tyvärr.

När jag såg ynglingarna vandra tillbaka utmed forsen hade den nedslagne fått nytt mod och rörde sig som den stoltaste av tuppar...

Apropå" prylar": Jag erinrar mig en episod från ett av mina tidiga fiskeri i Skottland, i Craigellachie, i april för oändligt många år sedan. Jag hade anlitat, hyrt, en *gillie* särskilt för att instruera mig i den åtråvärda konsten att spey-kasta. Vi hade bestämt träff vid parkeringen intill den klassiska *Telford Bridge*, en gjutjärnsbro från den tid då vi byggde Göta kanal här i Sverige. Uppe vid vägen ser jag en liten rostig Cooper med slagsida komma skuttande. Den stannar och en gigantisk dam kliver ur på bilens vänstra sida. Nu rätar fordonet upp sig och kommer puttrande ner på parkeringen. På bilens högra sida kliver så en tweedklädd äldre gentleman ur. Vi presenterar oss och flyttar omgående ner till stranden av River Spey.

Karlen monterar ihop sin utrustning och placerar en tung mässingstubb gott och väl ett femtiotal meter ut i älven. Magnifikt! Som nyfiken novis ber jag att få titta på hans "prylar". En gammal Hardy Marquis som mjällar av oxider. Spöet är ett 16-fots Daiwa, designat av Jim Lowe, med gott om eltejp som ersätter skadade spöbindningar. Linan består av två hela, hopfogade DT-linor, sjunklinor. Ingen backing, de ligger direkt på spolen. Jag är lite förundrad när jag sträcker ut mina armar för att återlämna "prylarna". *Gillien* tittar på mig och säger: These are my tools!

